

OKAMENELO ŽIVLJENJE V LOŠKIH HRIBIH

II. Spodnja in srednja triada

Dolga milijonletja karbonske in permske dobe so za nama in pred nama je okoli 124 milijonov let trajajoči srednji zemeljski vek. Velika prelomnica v zemeljski zgodovini naju je zatekla v okolici Žirov. Pri Račevi in Lednici sva opazovala zgornjepermsko življenje in bila v gosteh pri ramenonožcih različnih rodov. Najini gostitelji so že davno pomrli in njihove lupine je na debelo pokrilo dolomitno blato. V tedanjem plitvem morju sva ostala edina samotarja in že skoraj obupala v pričakovanju novega življenja.

Kazalec srednjega zemeljskega veka se je začel počasi pomikati. Nastopila je triadna doba, katere spodnji del imenujemo werfen. Še vedno čepiva v plitvem morju brez življenja. Od časa do časa pobrska po morskem dnu, pokritem z dolomitnim blatom. Nič živega ne najdeva. Tu in tam se zasvetlika nekaj drobnega. Vзрадостiva se že, toda najino veselje je kaj kratko, saj spoznava, da se lesketajo le drobne luske sljude.

Iz blata tedanjega morja so nastali po dolgih milijonletjih sivi, rumenkastosivi ali rožnatorjavi dolomiti in v vrhnjem delu ponekod tudi dolomitni laporji. Dolomiti vsebujejo večkrat sljudo, ki jo je tu in tam veliko na površju plasti. Med kamenino najdemo pogosto odtise, ki so podobni mahu. Vendar z rastlino nimajo nič skupnega. Ko je bilo blato že otrdelo, so se med posamezne plasti razlezle manganove spojine v obliki drobnih vejic.

Še vedno sva v bližini današnjih Žirov, saj bi bilo tudi prezupno tavati po morju, ki mu ne vidiva ne konca ne kraja. Življenja tedaj ni bilo nikjer v loški pokrajini.

Po dolgih tisočletjih so se verjetno zboljšali življenjski pogoji in novo življenje je poživilo morje. Previdno in počasi so se selili v loško pokrajino prvi morski prebivalci, kot da bi vedeli za težko usodo svojih prednikov ob koncu permske dobe. Pridruživa se jim, saj nama ni več do samote. Čedalje več jih je okoli naju, toda nobenega znanca iz nekdanjih časov ne najdeva. To niso več ramenonožci in ko iščeva najine stare znanke, vidiva le drugačne oblike. Torej v sorodstvu si niso. Edini sorodniki permskih živali so majhne školjke iz rodu *Aviculopecten*. Ta rod se je vrnil v kraljestvo ramenonožcev v Volaki že na začetku zgornjepermske dobe.

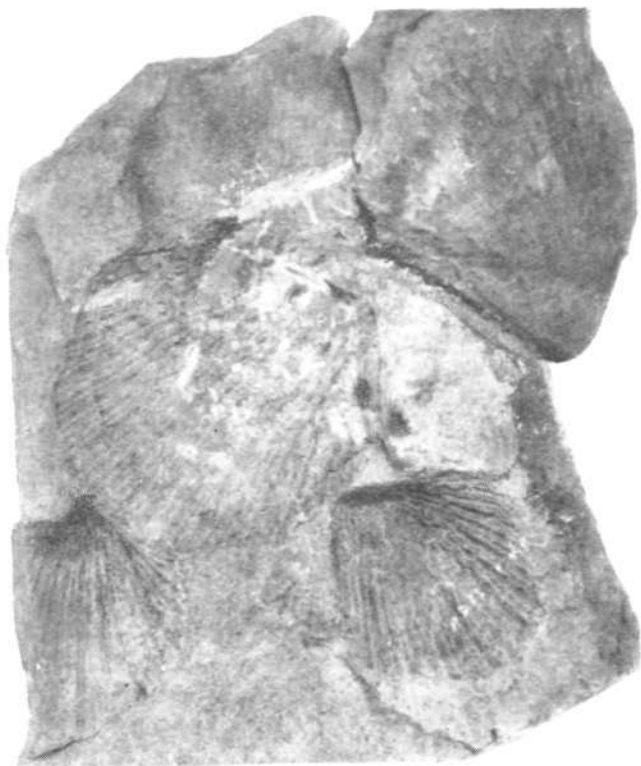
Njihovi sorodniki so sedaj zagospodovali po dnu spodnjewerfenskega morja v loški pokrajini. Pri stikanju sem ter tja kmalu spoznava vse tedanje prebivalce, ki pripadajo samo školjkam. Največ jih ima rodovno ime *Pseudomonotis*. Ustavljava se pri posameznih domovih in kmalu spoznava majhne razlike med njimi. Precej podobne so jim lupine školjk rodu *Pecten*,

le da ima *Pecten* večja ušesca na obeh straneh vrha. Rod *Pseudomonotis* in *Pecten* nista priklenjena na morsko dno kot večina školjk, marveč se nam predstavita kot slaba plavalca; plavata s hitrim odpiranjem in zapiranjem obeh lupin. Na morsko dno pa je navezan tretji rod školjk v tem morju, *Anodontophora*. Na več krajih je toliko njihovih lupin, da nimava kam stopiti. Vesela sva novega življenja, a ker srečujeva povsod le enake oblike rodov *Pseudomonotis*, *Pecten* in *Anodontophora* postaneva kmalu čemerna in se spomniva pestrega življenja v permskem morju. Predava se valovom, da naju z žirovskega ozemlja ponesejo križem po morju, koder se danes razprostira loška pokrajina. Večkrat se ustaviva v naseljih školjk, vendar so povsod le omenjenih treh rodov; včasih kateri od teh tudi manjka. Tako minevajo tisočletja in tisočletja. Prebivalci takratnega morja zopet umirajo, njihove lupine tonejo v blatu, ki ga je vedno več in več. To enolično življenje traja vse do konca spodnjewerfenske dobe.

Iz drobnopješčenega, s sljudo pomešanega blata in iz lupin školjk rodov *Pseudomonotis*, *Pecten* in *Anodontophora* so nastali rjavkasti, rjavkastorožnati in različno sivi peščeni skrilavci. Vsebujejo veliko sljude in na mnogih krajih ostanke školjk. Njihove lupine so stiskali ogromni pritiski, zato so močno stisnjene, da jih je pogosto težko prepoznati. Ne kaže naštevati najdišč z okameninami, kajti skoraj povsod, kjer so plasti iz te dobe na površju, najdemo tudi slabo ohranjene fosilne ostanke (sl. 1 na str. 69).

Začetek zgornjeweferfenske dobe naju je zatekel približno v sredi sedanje loške pokrajine, tam kjer stoji Malenski vrh. Plitvo, zelo toplo in precej valovito morje nama kar prija. Toda le kaj mrgoli po gladini morja in v vodi? Drobne kroglice se brezskrbno premetavajo sem ter tja in počasi rastejo. Ko postanejo približno en milimeter velike, počasi potonejo na morsko dno. Toliko jih je, da se jih ne moreva izogibati. Najina radovednost raste, a na vprašanje ne dobiva odgovorov. Torej v kroglicah ni življenja. Šele po dolgem opazovanju spoznava, da se iz toplega nemirnega morja izločajo okrog izredno drobnih delcev tanki apnenčevi ovojški, drug vrh drugega in tako ustvarjajo kroglice — ootide. V blatnem dnu tu in tam prebuda divja drobcenega polža v vitki hišici, ki sliši na ime *Holopella gracilior*, ali drugega v skoraj okrogli hišici z imenom *Natica gregaria*.

Kmalu se morje umiri in zadnje kroglice — ootidi — potonejo na dno. Morje postaja globlje. Ni treba dolgo čakati in že zaživi vse okoli naju. Prevladujejo različne školjke rodu *Pseudomonotis*. Ene so večje, druge manjše, ene so lepše okrašene, druge pa so bolj skromne v nakitu. Ko obiskujeva školjke po morskem dnu, najdeva vmes tudi drugačne oblike. Le-te pripadajo rodu *Edentula* in imajo lupini značilno razpotegnjeni v dolžino. V naselje školjk se je vrnil tudi majhen polž z lepo okrašeno hišico. Ime mu je *Naticella*. Tu in tam lazi po blatu nebogljjen črvček. Največja zanimivost zgornjeweferfenskega živalskega sveta pa so glavonožci, ki sunkovito križarijo po vodi. Imajo lepo zvito hišico, okrašeno z redkimi rebrci. Na zunanji strani se rebra končajo z močnimi trnastimi izrastki. Iz hišice iztezajo glavonožci mnogo dolgih lovk in kar neprijetno se počutiva, ko naju kdaj pa kdaj oplazijo z njimi. Sreča je le, da so te živali majhne, saj imajo v premeru samo 5 cm. Pripadajo rodu *Tirolites*. Morje poživljajo še različne ribe in zelo drobne živalce, ki pa so premajhne, da bi jih podrobneje opazovala. Vse mrgoli v zgornjeweferfenskem morju, zato se pomudiva nekoliko dalje časa na tem kraju.

1

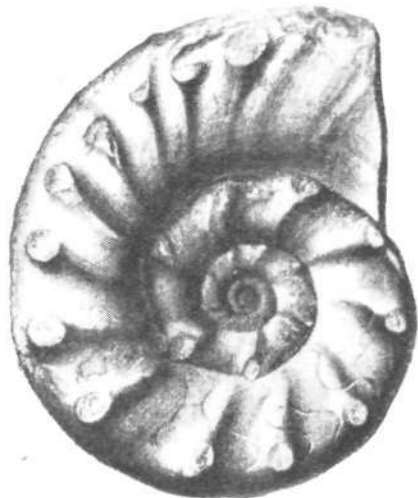
2

3

6

4

5

Sl. 1. Kos peščenega lapornega skrilavca s školjkami iz rodu *Pseudomonotis*, Werfen, spodnja triada. Okolica Zirov. Enkrat povečano. — Sl. 2. Školjka iz rodu *Edentula* (*Edentula* cf. *castelli* Wittenburg). Zgornji werfen, spodnja triada. Malenski vrh. Naravna velikost. — Sl. 3. Polž iz rodu *Naticella* (*Naticella* aff. *costata* Münster) hišica je stisnjena in rebra zabrisana. Zgornji werfen, spodnja triada. Malenski vrh. Nekoliko povečano. — Sl. 4. Glavonožec *Tirolites cassianus* Quenstedt. Zgornji werfen, spodnja triada. Ennebergtal. Ista vrsta je živela tudi v zgornjowerfenskem morju na ozemlju današnjega Malenskega vrha in na žirovskem ozemlju. Fosilni ostanki njihovih hiše so nad vasjo Malenski vrh slabo ohranjeni. Naravna velikost. Po M. Ogilvie Gordon. — Sl. 5. Školjka iz rodu *Pseudomontis*. Zgornji werfen, spodnja triada. Malenski vrh. Naravna velikost. — Sl. 6. Dve skoraj celi bodici morskega jezka iz rodu *Cidaris*. Kasijan, zgornji oddelek srednje triade. Brelhovo v zgornji Selški dolini. Naravna velikost.

Najraje bi kar ostala med živalskim svetom v okolici Malenskega vrha in tam čakala novih časov. Vendar naju radovednost, kaj se dogaja drugod po loški pokrajini, žene od tod še drugam. Podajva se najprej mimo Volake proti Žirem. V Volaki brsti nad grobovi zgornjevermskih rameno-nožcev novo življenje, ki pa je skromnejše kot pri Malenskem vrhu. Tudi tu še zaslediva globlje v blatu drobna zrnca — ootide. V vrhnjem delu ležijo prazne lupine školjk iz rodu *Pseudomonotis* in vrste *Myophoria costata*. Njihovi potomci lazijo po blatu, v katerem se lesketajo drobne sljudne luske. Prav tako je morsko blato in življenje vseskozi tja do Žirov in še naprej proti zahodu. Školjkam iz rodov *Pseudomonotis* in polžem vrste *Naticella costata* delajo družbo glavonožci iz rodu *Tirolites*. Le-ti se sunkovito poganjajo po vodi, zdaj sem, zdaj tja.

Mahniva jo še proti vzhodu do današnje Škofje Loke in od tam na ozemlje Selške doline. Povsod je podoba enaka, povsod enako življenje. Prekrižarila sva tako vse današnje loško ozemlje. Dolga stotisočletja so minula in werfenska doba se je približala koncu. Medtem se je nabrala naorskem dnu že debela plast blata in v njem veliko lupin školjk ter hišice polžev in glavonožcev.

Drobna zrnca — ootidi — so se v spodnjem delu zgornjeverfenskega blata sprijela med seboj z apnenčevim blatom in iz njih so nastali oolitni apnenci. Že s prostim očesom razločujemo v njih drobna zrnca, ki so jih pred več kot 100 milijoni let premetavali sem ter tja valovi toplega morja. V oolitnih apnencih so redko tudi vitke hišice polža *Holopella gracilior* in *Natica gregaria*. Take kamenine najdemo na Malenskem vrhu, v Volaki, na več krajih žirovskega ozemlja, v bližini Praprotna pa še tu in tam drugod.

Nad oolitnimi apnenci ležijo različni sivi in sivorožnati laporni skrilavci in laporji. Skoraj povsod najdemo v njih okamenele lupine školjk iz rodov *Pseudomonotis* (več vrst, sl. 5 na str. 69), *Myophoria* in hišice polža *Naticella costata* (sl. 3 na str. 69). Dosti redkejši so ostanki glavonožcev iz rodu *Tirolites* (sl. 4 na str. 69). Ohranjeni so skupaj z drugimi okameninami na kolovozu med vasjo Malenski vrh in istoimensko goro. Tam najdemo v kamnu tudi rod *Edentula* (sl. 2 na str. 69). Nad Volako so ob poti iz Čabrač v laporjih le ostanki majhne školjke vrste *Myophoria costata*. Veliko okamenelega življenja iz zgornjeverfanske dobe je tudi v okolici Žirov. V kamnolomu zahodno od kraja so razen školjk in polžev še slabo ohranjene hišice glavonožcev iz rodu *Tirolites*. V lapornih apnencih pri Praprotnem in v laporjih na Mladem vrhu so bili ostanki školjk močno stisnjeni in ni jih več lahko prepoznati.

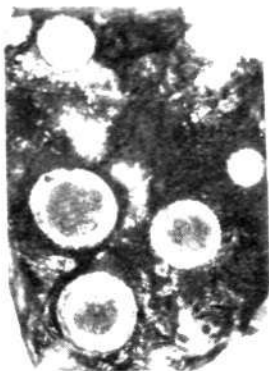
Werfenska doba je minula in z njo se je končala tudi spodnja triada. Novi časi v zemeljski zgodovini so naju zatekli na poti iz današnje Selške doline proti jugu, nekje tam v okolici Mladega vrha. Toda kaj se je spremenilo na tej prelomnici? Že zadnja tisočletja werfenske dobe sva preseučena opazovala, kako gineva življenje in kako hitro se redčijo vrste morskih prebivalcev. Ob koncu werfenske dobe sva v loški pokrajini zopet osamela redka popotnika.

Morje še naprej pokriva vse loško ozemlje, le blato se je na njegovem dnu nekoliko spremenilo. Prej je bilo apnenoglineno in precej peščeno. Od časa do časa je bilo nekoliko bolj apneno, kasneje pa bolj glineno. Sedaj postaja apneno ali dolomitno. Kjer je blato dolomitno, laziva po plitvinah, medtem ko se sieka apneno blato v globlje kotanje. Te malenkostne spre-

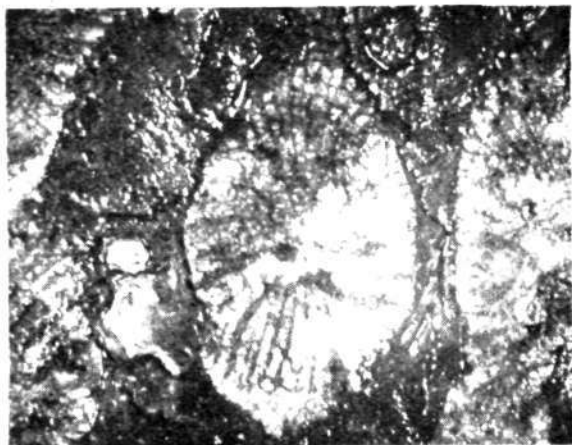
membe bi verjetno sploh ne opazila, če ne bi bili zginili najini sopotniki, zaradi katerih sva pravzaprav šla na pot v davno preteklost. Okoli naju je zopet vse prazno in le valovi morja poživljajo nepregledno vodno površino. Ostanke werfenskega življenja že kamenijo pod nama. V upanju, da je morda le kje ostalo življenje, preplavava loško pokrajino po dolgem in počez. Pogosto srečujeva ribe. V blatnem dnu skoraj nikjer ne najdeva školjk in polžev, le na ozemlju današnjega Koprivnika, Mladega vrha in Starega vrha naju pozdravijo školjke že znanega rodu *Myophoria*. Dosti lepše domove imajo kot njihove prednice iz werfenske dobe. Že njihovo ime *elegans* govori o lepoti njihovih lupin. Razen teh nežnih prebivalcev srečava na več krajih naselja velikih školjk, ki slišijo na ime *Macrodon*. Po velikosti se hočejo celo kosati z ramenonožci iz rodu *Linoproductus*, ki se jih še dobro spominjava z najinega prvega obiska v Volaki v začetku zgornjega perma. Toda, kaj se guga tu pa spet tam na peclju nekoliko nad morskim dnom? Čudne gugalice so pripete na kamen ali na kako drugo trdo podlago morskega dna. Le kdo si je privoščil tako zabavo? Natančno jih opazujeva in spoznava v njih ramenonožce iz rodu *Terebratula*.

Po tisočletnem motrenju nama postane življenje tu enolično in želja po novih dogodivščinah naju vleče naprej. Pri kolovratenju proti vzhodu dospelva kmalu na prag današnje Škofje Loke. Toda nikjer ni nič novega in še prejšnji znanci so zelo redki ali pa je morsko dno celo brez življenja. V okolici današnjega Lubnika srečava zopet trope velikih školjk iz rodu *Macrodon*. Morda nekatere med njimi pripadajo tudi kakemu drugemu rodu. Kolo časa se prehitro suče, da bi jih natančneje opazovala. Spodnji del srednjetriadne dobe je namreč že za nama.

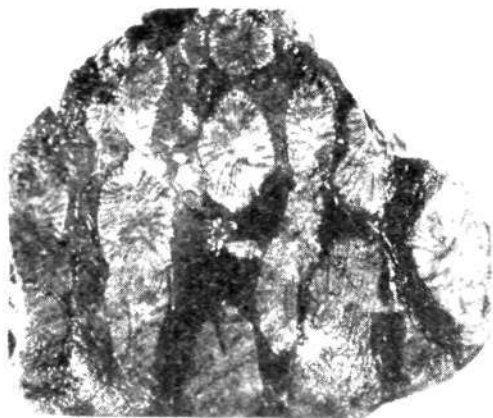
Še ko sva lazila po morju, sta se pričela apneno in dolomitno blato v globinah spreminjati v apnec in dolomit. Kasnejša milijonletja so vse blato in nekaj tedanjih ostankov živali pretvorila v kamen: v apnec, imenovan školjkoviti apnec, in v dolomit, znan kot mendolski dolomit. Toda na površje sta prišla apnec in dolomit šele več kot 100 milijonov let kasneje, ko je silovito krčenje zemeljske skorje pregnalo morje in so zemeljske plasti, otrdele iz nekdanjega blata, silile v višave, da se rešijo ogromnih pritiskov. Nad temi apnenci in dolomiti je ležalo veliko mlajših skladov, ki so jih morale vode še prej odnesti. Danes sta apnec in dolomit iz spodnjega dela srednjetriadne dobe na površju takoj za Loko, kjer se vlečeta iz doline Hrastnice preko Poljanske Sore proti Selški Sori. Iz doline Selške Sore se vlečejo dolomiti in apnenci naravnost proti severu, kjer zahodno od Zgornjih Bitenj zginajo s površja. Iz kamenin tedanje dobe so med drugim Lubnik, Križna gora in Planica. Na več krajih v okolici Lubnika so ohranjeni v kamnu prerezi velikih školjk, ki jih nekaj pripada bržkone rodu *Macrodon*. Dolga milijonletja so jih tako izmaličila, da jih ne moremo več prepoznati. Morda pa tiče kje v kamnitih grobovih boljši ostanke in čakajo srečne roke, da bo s kladivom odprla vrata grobov in spoznala njihovo pravo ime. Tudi vrhovi Starega vrha, Mladega vrha in Koprivnika so iz enakih plasti in se morajo le odporni kamenini zahvaliti za svoje razgledne položaje na višinah med Selško in Poljansko dolino. Na Mladem vrhu počivajo v kamnu tudi lupine školjk vrste *Myophoria* cf. *elegans*, ostanke velikih školjk, verjetno iz rodu *Macrodon*, in ramenonožci iz rodu *Terebratula*. Nekaj apnencev iste starosti je še severno od Bukov-

1

2

3

Sl. 1. Prečno prerezano bedice morskega ježka iz rodu *Cidariscus*, Kasijan, Brelhovo, zgornja Selška dolina. Naravna velikost. V prerezu različno na robu drobna zrnca. — Sl. 2. Korala iz kasijanskega apnenca, Leskoveca, jugovzhodno od Blegoša. Približno trikrat povečano. — Sl. 3. Kos temnosivega kasijanskega apnenca s koralami. Prečni in poševni prerezi. Leskoveca. Naravna velikost.

ščice, pri Viskem in pri Bukovem vrhu. Tudi ponosna Pasja ravan je iz dolomitov.

V okolici Škofje Loke se že odgrinja pred nama doba srednjega dela srednjetriadne dobe. Pokrajina je še vedno pod morjem in morsko dno se kar naprej pogreza pod veliko težo kamenin in še nesprijetega blata. Blato iz werfenske dobe leži že več sto metrov globoko. V začetku nove dobe ne zapaziva v okolici Škofje Loke nič posebnega, le blato na dnu postane temnejše. Ponekod je še vedno apneno, drugod glineno. Ker tam ne najdeva nič živega, potujeva z valovi toplega morja proti severu, tja, kjer se širi danes Besniški boršt.

Morje kmalu menja svojo podobo. Postaja plitvejša in tu pa tam se celo pokaže otoček kopne zemlje. Blato na morskem dnu je peščeno, sestavljeno iz ostankov različnih starejših kamenin. Sem jih je nanesele voda s kopnega. Zopet brskava po blatu, a kmalu spoznava, da sva sama. Tu in tam se sicer zvija črvček in nekaj je tudi drobcenih organizmov, ki pa

jih s prostimi očmi ne razločiva. Naveličala sva se morja, zato sva toliko bolj vesela otočka pred nama. Zlezeva na suho in nekaj tisočletij motriva pokrajino okoli sebe. Še vedno vidiva največ morja, le tu pa tam se koplje v soncu košček kopnega.

Toplo sonce naju vsega prevzame in predava se brezskrbnemu lenarjenju na otočku sredi morja. Nenadoma pa naju predrami zamolklo bobnenje in tla pod nama se zibljejo. Kaj bo sedaj? Na vsem potovanju po loški pokrajini od karbonske dobe do tega trenutka se ni zgodilo kaj takega. Toda ni več časa za razmišljanje. Nekaj kilometrov severno od naju, na ozemlju današnjega Besniškega boršta, nenadoma bruhne iz morja v zrak ogromen oblak, postaja večji in večji in kmalu zastre nebesno modrino. Grozeči oblak se spušča nato čedalje nižje in sončni dan zagrne trda tema. Že naju zadenejo prvi vroči drobci spuščajočega se peščenega oblaka. Hitro v morje, če nama je še do življenja, sicer bova žalostno končala v vročem pepelu, ki naju lahko popolnoma prekrije ter ostala nemi priči te katastrofe. Postala bova kamen, kot že brez števila školjk, polžev, ramenonožcev in glavonožcev na dnu permskega in triadnega morja. Štrbunk v morje. Na morskem površju vse cvrči, kot bi dajala testo v vrelo mast. Zato se hitro potopiva globlje in s strahom opazujeva, kaj bo. V morje pada tudi pesek in prah, ki se je v vodi že toliko ohladil, da ne peče več. Vedno več in več ga je in paziti morava, da naju ne zakrije. Po več tednih je kar na debelo prekrito morsko dno.

Polagoma je le nehal deževati pesek in prah. Nebo se je znova razjasnilo. Zapustiva zavetišče in se dvigneva na površje! Vse naokrog je zopet mir in grejejo topli sončni žarki. Najin otoček je precej na debelo posut s pepelom. Kaj se je zgodilo v minulih groznih dneh? Na ozemlju Besniškega boršta se je razklala zemeljska skorja. Razpoka je segla globoko v notranjost, kjer bdi žareča in tekoča žarja in jo stiskajo plini od vseh strani. Po razpoki se je žarja s plini vred pognala iz kameninskega oklepa. Nastal je ognjenik. Naju je dosegel le vulkanski pepel, ki ga je pri plinskem izbruhu poneslo v višave in se je nato razpršil po loški pokrajini. Ubogo življenje, ki ga je vse to zajelo v bližini ognjenika.

Nekaj časa še stikava za življenjem okoli po loški pokrajini. V strahu pred novimi ognjeniški izbruhi zapustiva to nevarno ozemlje in hitiva nad že nastajajočimi apnenci in dolomiti Starega vrha, Mladega vrha in Koprivnika proti Malenskemu vrhu. Tudi sem je nanoslo nekaj vulkanskega pepela. Tam okoli iščeva novo življenje. Blato je po tisočletjih postalo črno, glineno in ponekod tudi malo apneno. Na morskem dnu srečava školjke s tankimi lupinami, ki so po površju okrašene z drobnimi rebrci. Malo jih je in še te so zelo nebogljene. Ko sva že dalj časa pri njih v gosteh, nama izdajo tudi ime: *Daonella*. To so tudi edine školjke, ki jih srečava v tedanjem morju.

Zopet naju prestraši bobnenje in zopet se vali tam daleč na severovzhodu proti nebu oblak pepela. Nov ognjeniški izbruh je približno tam, kot je bil prejšnji. Vesela sva, da sva daleč proč in hitiva še dalje stran od nevarnosti proti današnji Leskoviči. Čez nekaj časa se je oblak vulkanskega prahu razpršil in veter ga je prinesel tudi k nama. Na dolgi poti se je ohladil in nama ni več nevaren.

Zasidrava se nekje v bližini Leskoviče. Iznad morja gleda tu in tam otoček. Nekoliko več kopnega je videti proti zahodu, kjer je danes Cerkno.

Toda prav tedaj, ko se počutiva najbolj varna, zabobni prav blizu zahodno od naju in zemlja se strese. Na kopnem se odpre veliko žrelo v zemeljsko globino in iz njega se izliva žareča in tekoča lava. Val velike vročine objame tudi naju in sedaj ne veva, ne kod ne kam. Vendar se vse bolje konča, kot sva pričakovala. V okolice današnjega Cerknega je privrela na površje samo lava in ni bilo tistega groznega temnega oblaka, ki ugasne celo svetlobo dneva. Lava je zalila kopno, se valila še naprej v morje, vendar do naju ni pritekla.

Burni dogodki wengenske dobe, kot jo imenujemo, so minuli in približal se je njen konec.

Ko sva še v wengenskem morju, že kamenijo nižje plasti blata te dobe. Lava je skrepenela in vulkanski pepel se je sprijel v trdo kamenino. Ostanke wengenskega ognjeniškega delovanja lahko vidimo v večjem obsegu v Besniškem borštu in pri Bezovnici blizu Sv. Mohorja. Tanjše plasti pa so danes razgaljene tik nad vasico Malenski vrh in na več krajih prostrane Davče vmes med drugimi wengenskimi kameninami.

Pri vasi Malenski vrh imamo tudi temnosive glinaste in nekoliko apnene skrilačce, v katerih so se nam ohranile lupine školjk iz rodu *Danonella*. V ploščatih apnencih pri Škofji Loki je tudi nekaj okamenelih ostankov, ki pa jih doslej še ni bilo mogoče določiti.

Nova doba zemeljske zgodovine naju je dohitela pri današnji Leskovici, jugozahodno od Blegoša. Otoki so zginili pod morsko površje. Ognjeniki so ugasnili in spali več kot 140 milijonov let. Pri Leskovici že klije novo življenje. Morsko dno je tu skalnato, morje toplo in čisto. Na koralnem grebenu sva. Iz skalne podlage se dviga proti vodni gladini brez števila palčicam podobnih koralitov. Gnetejo se drug poleg drugega. Med njimi je le malo prostora in tja se useda apneno blato. Iz starih koralitov brstijo vstran novi organizmi in s starimi vred hitijo navzgor. Iz majhnih čašic na koncu paličastih domov vse mrgoli drobnih lovk, ki se kot ročice vijejo zdaj sem zdaj tja in iščejo hrane. Komaj toliko prostora najdeva na grebenu, da nekaj tisočletij opazujeva mikavni svet. Morsko dno se počasi pogreza in vedno globlje bi bila, če se ne bi od časa do časa vzpenjala na rastoče vrhove koralnih domovanj. Tudi koral ni pogoltnila gluha in temna noč morskih globin. Z vztrajnim delom sto in sto tisoč neutrudljivih graditeljev je rasel koralni greben vedno više in više. Korale so sproti dogradile toliko k svojim domovom, kolikor se je pogreznilo morsko dno.

Domovanja koral niso vsa enako velika in se razlikujejo med seboj po obliki. Nekatera so skoraj okrogla, druga ovalna. Nekatera okrogla nimajo v premeru niti pol centimetra, medtem ko imajo druga 1 cm pa tudi več. Med ovalnimi koraliti najdemo celo take z največjo širino do 5 cm. Kmalu spoznava, da različni rodovi koral složno gradijo koralni greben, saj bi sicer vsem grozil pogin.

Morski valovi zanesejo od časa do časa na koralni greben bodico morskega ježka ali pa samo njen drobec. Potemtakem morejo živeti nekje v bližini tudi morski ježki. Poglejva po soseščini, kje se tiščijo razjedene skale. Ni treba dolgo stikati in že sva pri eni njihovih naselbin. Gnete se jih na stotine in stotine. Vendar jih komaj spoznava. Njihov osrednji del je skrit med bodicami, ki pa niso tanke in šilaste, marveč so podobne kiju in so posute z mnogimi drobnimi zrci. Iz takih bodic sestavljen plot okrog in okrog hiše dobro varuje žival pred sovražnikom. Same hišice sprva niti ne

vidiva. Sele ko si pridobiva zaupanje, lahko natančneje spoznava življenje in navade ter tudi zveva, da se ti morski ježki uvrščajo v rod *Cidaris*.

Po tisočletnem bivanju pri koralnih in morskih ježkih v okolici Leskovice, usmeriva pot proti severozahodu, v zgornji konec današnje Selške doline. Tudi tam skoraj treščiva ob koralni greben in na več krajih gnezdi v skalnih morskih duplinah morski ježki. Po apnenem morskem blatu nekoliko proč od grebenov lazijo polži z vitkimi in z nizkimi hišicami. Tu in tam se gugajo na pecljih ramenonožci. Tudi tu ostaneva kako tisočletje in se nato odpraviva proti vzhodu. Na več krajih srečujeva različno življenje. Pri Dolenji vasi so zopet drobne korale in morski ježki.

Poglejva še proti jugu. Že pred današnjimi Poljanami postaja morje še plitvejše. Na dnu zaideva na morske trate, kjer je vse polno apnenčevih alg iz rodu *Diplopora*. Ustaviva se na najbolj gosti trati in motriva rastlinski svet na morskem dnu. Ko se nagledava te lepote, kreneva dalje proti jugu. Povsod je morska pokrajina enaka, le trate apnenčevih alg so ponekod gostejše, drugod redkejša in ponekod celo zginajo.

Koralni grebeni v okolici Leskovice, v zgornji in spodnji Selški dolini so skozi milijonletja okameneli in nastali so temnosivi in neskladoviti apnenci. Pri Leskovici hranijo vse polno koral različnih rodov. Slika 2 in 3 na strani 72 kažeta enega tamkajšnjih rodov, ki je najbolj pogosten. Bistro oko bo našlo korale tudi v podobnem apnencu pri Brelhovem in pri Dolenji vasi. V enakih apnencih lahko občudujemo prav blizu koral nad Leskovicco debele kijaste bodice morskih ježkov. Veliko enakih bodic je tudi pri Brelhovem v zgornji Selški dolini. Dve skoraj celi bodici od tam sta na sliki 6 na strani 69, medtem ko kaže slika 1 na strani 72 več poprek prezanih bodic. Prav tam je tudi nekaj vrst školjk in polžev ter redkih ramenonožcev. Enake kamenine z maloštevilnimi koralami in pogostnimi ostanki bodic morskih ježkov so tudi pri Dolenji vasi, vendar jih je le ozek pas.

V okolici Poljan in južno od Poljanske Sore imamo namesto temnih apnencev s koralami, bodicami morskih ježkov, školjkami, polži in ramenonožci drobnozrnate svetlosive, skoraj bele dolomite, ponekod z apnenčevimi algami iz rodu *Diplopora*.

Počasi sva tako v zgornjem delu srednje triade ali v kasijanski dobi oblezla še enkrat ozemlje po dolgem in počez. Nekje južno od Poljan naju je zatekla prelomnica med srednjo triado, ki se je pravkar končala, in zgornjo triado, ki ji hitiva naproti.

Zusammenfassung

VERSTEINERTES LEBEN IM BERGLAND VON SKOFJA LOKA II

Der Autor führt den Leser durch Abteilungen der unteren und mittleren Trias im Gebiet des Berglandes von Skofja Loka und zeigt das damalige Leben. Zu jeder Abteilung (von Werfen bis Kassian) gibt er die Entwicklung der Schichten und ihre Verbreitung, sowie auch die wichtigsten bis jetzt bekannten Fossilreste an. Einige besser erhaltene Versteinerungen sind auch im Bild gezeigt.

Im ersten Teil des Beitrages Versteineretes Leben im Bergland von Skofja Loka (Loškji razgledi V, S. 111—118, 2 Taf.) wurde das Leben in der Permzeit in demselben Gebiet beschrieben. Auf zwei Tafeln wurden *Palaeofusulina nana* Licharew, *Waagenophyllum indicum* (Waagen et Wentzel), *Waagenoconcha abichi* (Waagen), *Leptodus nobilis* (Waagen), *Richthofenia* sp., *Linoproductus lineatus lineatus* (Waagen), *Tschernyschemia typica* Stoyanow, *Tschernyschemia rakoceci* Ramovš und *Paramarginifera kiangsiensis involuta* Ramovš abgebildet.